

**НАУКОВА ФІЛОЛОГІЧНА
ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛОГОС»**

**Міжнародна
науково-практична конференція**

**«МОВА, ЛІТЕРАТУРА І КУЛЬТУРА:
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ»**

14-15 жовтня 2016 р.

м. Львів

УДК 80(063)

ББК 80я43

М 74

Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії:
М 74 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів,
14-15 жовтня 2016 р. – Львів: ГО «Наукова філологічна організація
«ЛОГОС», 2016. – 156 с.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія Наукової філологічної організації «ЛОГОС» не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів та не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

У виданні зібрані тези, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії».

УДК 80(063)

ББК 80я43

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Шатілова О. С.

СУБ'ЄКТ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНИЙ ЧИННИК
ФОРМУВАННЯ СТИЛЮ ЗМІ..... 7

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Савченко З. В.

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОРЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДІЙНОСТІ
У ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО ТА МИХАЙЛА БУЛГАКОВА 11

Харюк І. Р.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ РОМАНІСТИКИ ДЖ. РОЛІНГ 14

СЕКЦІЯ 3. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Кобець Н. О.

УЯВЛЕННЯ ПРО УКРАЇНЦІВ У СЛОВАЦЬКІЙ
БАРОКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ
«ПОДОРОЖНЬОГО ЩОДЕННИКА» (1708-1709)
ДАНІЕЛА КРМАНА)..... 18

Остапчук В. В.

СМИСЛОТВОРЧА РОЛЬ ПЕЙЗАЖУ В РОМАНІ
С. ЖЕРОМСЬКОГО «РОРІОЛЮ» 21

СЕКЦІЯ 4. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВЗНАВСТВО

Боса В. П.

ЕКСПРЕСИВНИЙ СИНТАКСИС ЯК ЗАСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ ПЕРИФЕРІЙНОЇ
ЗОНИ ЛСП «ДЕПРЕСИВНИЙ СТАН» У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ 25

Полежаєва Т. В.

ІСТОЧНИКИ ФРАЗЕОЛОГІЗМОВ С КОМПОНЕНТОМ-ЗООНИМОМ
В РУССКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ 28

Полянська О. М.

ЕТИМОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛИХОМАНКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ ФЕБРИС 32

Тараненко О. Г.

СЕМЕМА 'МАГІЯ' ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА КОНЦЕПТУ МУДРІСТЬ
У БРИТАНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ 34

СЕКЦІЯ 5. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Сліссєва С. В.

ПРОБЛЕМА ЛОКАЛІЗАЦІЇ РЕКЛАМИ 38

Зубченко О. Р.

ВНУТРІШНЯ РЕЦЕНЗІЯ НА ПЕРЕКЛАД: ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ..... 40

СЕКЦІЯ 4. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Боса В. П.
магістр філології,
старший викладач кафедри романської філології
та порівняльно-типологічного мовознавства
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ЕКСПРЕСИВНИЙ СИНТАКСИС ЯК ЗАСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ ПЕРИФЕРІЙНОЇ ЗОНИ ЛСП «ДЕПРЕСИВНИЙ СТАН» У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Серед трактувань прагматичного ракурсу лінгвостилістичного дослідження виділяється визначення сенсу в контексті і вплив, який цей контекст може мати на повідомлення. Це вимагає знання ідентичності мовця, місця та часу висловлювання, вивчення імплікативних форм, які повідомляються, тобто речей, зокрема, якщо вони явно не виражені (Г. Грайс [9], Дж. Остін [5], Ю. Хабермас [6]). Мовна особистість автора як творця тексту і носія мовленнєвих стереотипів відіграє важливу роль у повідомленні інформації. Ми зосереджуємо увагу на вербалізації депресивного стану шляхом аналізу синтаксичних засобів вираження психоемоційних проявів персонажів у художніх текстах другої половини ХХ ст. Специфіка художніх текстів другої половини ХХ ст. пропонує великий потенціал мовних засобів, що уможливають відображення психоемоційних станів персонажів [7, с. 76–78].

A una señora silenciosa que suele sentarse al fondo, conforme se sube a los billares, se le murió un hijo, aún no hace un mes. El joven se llamaba Paco, y estaba preparándose para Correos. Al principio dijeron que le había dado un parálisis, pero después se vio que no, que lo que le dio fue la meningitis. Duró poco y además perdió el sentido en seguida: Se sabía ya todos los pueblos de León, Castilla la Vieja, Castilla la Nueva y parte de Valencia (Castellón y la mitad, sobre poco más o menos de Alicante): fue una pena grande que se muriese [8, p. 25].

У наведеному прикладі специфіка синтаксичної структури зумовлюється чергуванням сурядного й підрядного зв'язку. Так, у першому реченні підрядний означальний зв'язок формується за допомогою сполучника *que* та ком; у другому реченні має місце протиставна сурядність (за допомогою сполучника *pero*) та додаткова підрядність (сполучник *que* – що). У третьому реченні поширений асиндетичний зв'язок через кому, двокрапку та дужки, а також за допомогою єднального сполучника *y*. Четверте речення є підрядним обставини часу, що виявляється у вживанні *desde ... que*. П'яте речення містить підрядне речення обставини причини, що вводиться сполучником *porque*. Шосте речення представлене сурядним єднальним зв'язком (сполучник *y*). У

сьомому реченні вбачаємо підрядну обставину часу (*desde*), тоді як у восьмому вжито підрядні означальні зі сполучниками *a quienes* і *que* [3, с. 20–25].

Беззаперечна авторська іронія пронизує весь уривок, незважаючи на досить невеселий тон оповіді й фактаж: наявність хвороби, несвочасну постановку діагнозу, смерть, самотність. Надмірна деталізація населених пунктів (Леон, Стара Кастилія, Нова Кастилія і частково Валенсія (Кастельон та ще майже половину Алектанте)) (*los pueblos de León, Castilla la Vieja, Castilla la Nueva y parte de Valencia (Castellón y la mitad, sobre poco más o menos de Alicante)*) разом з антитезою та контекстуальним зевгматичним наповненням (жаль не з приводу самої смерті, а з приводу “великого розуму”) створює, окрім трагічного ефекту комічність ситуації.

У поданому нижче фрагменті є складне поширене речення, ускладнене парентезою, що, у свою чергу, виконує в контексті функцію підсилення факту, про який повідомляється; містить антитезу, яка вводиться сполучником *но* [3, с. 20 – 25]. Тут змальовується картина життя за радянських часів, тобто, з одного боку, неприглядне існування в темних, сірих будинках (норах), а з іншого, – космічні досягнення у вигляді ракет, які автор прямо не називає, а подає описово за допомогою уточнювальних означень та обставин місця. Реалії життя експресивно виражені за допомогою однорідних членів речення, вербалізовані словосполученнями *среди блевоты, пустых бутылок и вонючего табачного дыма*. Епітети *темны* і *грязны* наділені оцінними значеннями з негативними конотаціями, що підсилюють загальне враження від лексеми *норы* “будинки”. Синтаксичний зв’язок містить поєднання асиндетичного (за допомогою тире та коми) і полісиндетичного (*но, и*) з’єднання членів речення [4, с. 248–255]:

– *Да, это было так – норы, в которых проходила наша жизнь, действительно были темны и грязны, и сами мы, может быть, были под стать этим норам – но в синем небе над нашими головами среди реденьких и жидких звезд существовали особые сверкающие точки, искусственные, медленно ползущие среди созвездий, созданные тут, на советской земле, среди блевоты, пустых бутылок и вонючего табачного дыма, – построенные из стали, полупроводников и электричества и теперь летящие в космосе* [1, с. 13].

Учені фокусують увагу на ідентифікації метазнаків умовчання, мовчання, тиші, апосіопези, асиндетону, еліпсису, езопового мовчання, завуальованої референції, комунікативно значущого мовчання, евфемізації, підтексту.

Апосіопеза – фігура умовчання, незакінчена думка, результат семантичного дефіциту, неможливості виразити думку або схвильованість, це прерогатива адресанта, який розраховує на кмітливість адресата, його лінгвістичну та соціальну компетентність. Серед графічних маркерів апосіопези виокремлюються поодинокі літери – замітники когнітивного дефіциту – та пунктуаційні знаки. Апосіопеза наближається до еліптованих конструцій [2, с. 5–12].

Отже, потрійна апосіопеза актуалізує пересторогу, страх персонажів опинитися під підозрою та бути в небезпеці. Кожен із них у цій ситуації недоомовлення добре розуміє один одного, використовуючи при спілкуванні лише їм зрозумілі натяки.

У фрагменті наведеному нижче нами було виявлено персоніфіковане мовчання інтер’єру, що є одним із засобів репрезентації авторської депресивної

картини світу. Залишаючись некомунікативною, тиша становить необхідне тло для комунікативності, може існувати поза присутністю людини (що свідчить про неантропологічність) та не є носієм значення (характеризується асемантичністю). Ці риси допомагають використати площину опозицій тиші для визначення основних характеристик мовчання як явища, спорідненого з нею, але й відмежованого від неї. Персоніфіковане мовчання специфічно представлено в образах на зразок: “*постріли припинилися*”, “*з ванної кімнати теж не долиняло ні звуку*”, “*тиша – сумна, зловісна, що навіває холод і тугу*”, “*слайди запустіння й занедбаності*”; “*жодної нової речі, не було ремонту, ніхто майже не прибирав*”. *Federico sonrió levemente, pero apenas duró en sus labios el brillo de la sonrisa. Al mirar de nuevo en derredor, su rostro, atezado por la intemperie, seensombreció. Habían cesado los disparos de cacón y, asimismo, los ruidos en el cuarto de baco. Un silencio triste, sordido y friolento, parecía bostezar en la habitación. Muebles y enseres denotaban descuido y vejez. Durante tres acos, nada se había renovado ni repuesto, ni arreglado allí. ¿Quiénes habrían pasado por allí en tantas noches de angustia y de zozobra?* [10, p. 7]. Риторичні запитання теж належать до способів екстеріоризації мовчання. Їхня особлива роль як риторичної фігури доповнюється особливою тематикою, якої вони торкаються: на ці запитання немає відповіді, бо мова йде про “незбагненне” й “невимовне”. Єдина можлива відповідь тут – мовчання (*¿Quiénes habrían pasado por allí en tantas noches de angustia y de zozobra?*

Ващезазначений фрагмент представлений єднальним і протиставним зв'язком за допомогою сполучників *pero, y, ni... ni*. За типом висловлювання речення є розповідними та питально-риторичними (в останньому випадку).

Синтаксис як засіб відображення депресивного стану представлений переважно однорідними членами речення, риторичними запитаннями, апосіопезисом, повторами, заперечними та порівняльними зворотами, антитетичними конструкціями, складнопідрядними реченнями зі сполучниковим зв'язком або простими реченнями, асиндетоном, паралелізмом, еліптичними та емфатичними конструкціями й безособовими реченнями. Однак найчастіше саме комунікативно значуще умовчування виконує емотивну, експресивну та дисконтактну функції в художніх текстах. За допомогою умовчування, що зазвичай вербалізується як за допомогою силенціальних знаків (наприклад, лексем на позначення тиші), так і невербально (за допомогою трьох крапок), комунікативний акт стає експресивнішим та природнішим.

Список використаних джерел:

1. Андрухович Ю. Московіада. Роман жахів / Ю. Андрухович // – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2000. – С. 140 (електронна книга).
2. Анохіна Т. О. Прагматичне навантаження силенціальних знаків в англономовному та україномовному художньому дискурсі // Вісник Київського лінгвістичного університету. – Серія філологія. – Том 13, 2010. – № 2. – Київ : КНЛУ. – С. 5–12.
3. Волкова Л. М. Службові слова як засоби вербалізації комунікативних інтенцій / Л. М. Волкова // Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – Вип. 65. – № 953. – С. 20–25.

4. Григорьева Н. О. Полифункциональные служебные слова: динамический аспект / Н. О. Григорьева // Мова. – № 12. 2007. – С. 248–255.
5. Остин Дж. Слово как действие // Новое в зарубежной лингвистике: сб. ст. – М.: Прогресс. – Вып. 17. 1986. – С. 22–131.
6. Фльорко Л. Я. Самотність людини як проблема сучасної європейської філософії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.05 "Історія філософії" / Л. Я. Фльорко. – Львів, 2006. – 16 с.
7. Ященко Т. А. Лингвокультурологический анализ текста при обучении испанскому языку. / Т. А. Ященко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 6. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. – 2011. – С. 235–240.
8. Cela C. J. La colmena./ José Cela. Camilo– Madrid: Cádredrales S.A., Cátedra Letras Hispánicas. – 1980. – 335 p.(електроннакнига).
9. Grice H. P Meaning// The Philosophical Review, Vol. 66, No. 3. – Jul., 1957, – P. 377–388.
10. María de Lera Á.el Las últimas banderas. Barcelona, España, Editorial Planeta, S.A.,Córcega 1967, – 407p. (електронна книга).

Полежаєва Т. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри слов'янської філології*

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

ИСТОЧНИКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С КОМПОНЕНТОМ-ЗООНИМОМ В РУССКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ

Современное развитие науки о языке позволяет констатировать существование сравнительной фразеологии как формирующегося лингвистического направления, в котором намечаются специфические аспекты исследования, такие, например, как сравнительно-исторический, сопоставительный, контрастный, структурно-типологический, континентивно-типологический, располагающие своими особыми методами, задачами и процедурами. Сопоставление конкретных фразеологических единиц дает исследователям материал для обобщений в различных областях: в теории перевода, в теории фразеологии, в сопоставительно-типологических исследованиях. Сравнительная фразеология открывает национальные особенности эмоциональных и психических реакций носителей языка, воссоздает уникальную языковую картину мира отдельного народа.

Фразеологические единицы с анималистическим компонентом составляют многочисленную подсистему фразеологической системы языка, кроме того, эта подсистема, несмотря на общую сему – зооним, внутренне разнообразна. Такие фразеологизмы представляют большой интерес не только с точки зрения языка, но и с точки зрения философии, истории, культурологии, так как, возникая на основе образного представления о том или ином животном, они наи-